Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

אויף די זע ציישונג קאנן מאן
יעדען טאג.
פרענום עריען
אונר דער פרענומעראנדו-פערען
בענונגס פון דעם עפאסאנגע דעם
ערסטען לאפעסען.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נום 29
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראנדו-
אנס-נעלדער צו ענדערן בעליעבט.

Nr. 3. פיינרצעהנטער יאהרגאנג תעסמ, פרייטאג מז טבת ה.תרמ"ב. Pest, den 6. Jänner 1882.

אום דער אָקקופאַציאָן איינע אנגעקסיאָן.

איינע אין פאַלישישער בעציעהונג האכסט אינטערעסאנטע נאכריכט פעראָפפענטליכען דיא געסטרינען צישונגען. דיעזע נאכריכט לויטעט: עס-טערייך-אונגארן ווירד שאן אום קאמענדען פרוה-יאהר באסינען אונד דיא הערצעגאווינא, וועלכע בזן עטצט פאן אונזערעם מילטער „אקקופירט" איזט, נון גענצליך „אנגעקטירען", אום דער בזזהעריגען „אקקופאציאן" ווירד אלזא איינע „אנגעקסיאן" דער צווייא טירקישען פראווינצען ווערדען. דאס וואר „אקקופאציאן" בערייטס בלאס איינע בעזעטצונג; באסינען אונד דיא הערצעגאווינא ווארען בזהער נור פאן אונזערעם מילטער בעזעטצט, אבער זיא גע-הארטען נוכט אונס, נוכט צו אונזערעם בעדזטעע, דענן דער סולטאן וואר, יעניגסטענס דעם נאמען נאך, נאך אממער דער אינגעגלוכט אבערהערר אונד בעזוטצער דיעזער פראווינצען. דאס וואר „אנ-געקסיאן" בערייטעט איינע בעזוטצנאהמע, איינע בעזוטצ-ערגייפונג, באסינען אונד דיא הערצעגאו-ווינא ווערדען שאן אום נעכסטען פרוהלינג נעגנ-לוך אין אונזערן בעזוטץ נעגאנגען, זיא ווערדען אלס אונזער פאללקאמענעם אייגענטהום געלטען, זאן דאס דער סולטאן מעהר קיינען וויא אממער גוארטעטען אינפאלם איזט דיעזע פראווינצען הא-בען ווירד. —

מאן האט עס וואהל שאן לענגסט געוויאסט, דאס דיעזע אקקופאציאן באלד דען ווירקליכען גא-מען אנגעקסיאן אנגעדמען ווירד. אונזער אויסוער-טער מינעסטער ערקלערטע אפט אין דען דעלעגא-ציאנען, דאס דיעזע פראווינצען זאלאנגע פאן אום אקקופירט זיין ווערדען. בזן דיא טירקיא נעגנ-מאכט אונד קראפט האבען ווירד, זיא ווערדע מיט זיכערהייט צו זיך צוריקגעהמען צו קאנען. דיא דעלעגירטען זאגטען גלייך, דאס נאך אחר-טייזנ-דער פערזעהען ווערדען, בזן מאן זאגען ווירד, דאס דיא טירקיא נעגנ קראפט אונד מאכט בעזוטצע, אונד דאס זאמט דיעזע „אקקופאציאן אויך עייג אינגעגלוך איינע אנגעקסיאן איזט. — אבער מאן האכטע זיך: וועגן אויך אונזערע אקקופאציאן אי-נגעגלוך איינע אנגעקסיאן איזט, זא ווירד מאן דאך נאך, אום יעניגסטענס דען סולטאן נוכט צו קרענ-קען, דען נאמען אקקופאציאן בייבעהאלטען. דעם-טא מעהר אינערהאלב דאהער דיא נאכריכט, דאס ווירד שאן אין איינגען מאנאטען דיא פאן אום אקקופירטען טירקישען פראווינצען גענגעלך אנגעק-טירען ווערדען.

שאן אלס מאן דיא אכסענטירונג אין באס-נען אונד אין דער הערצעגאווינא אהנע בעווילליגונג דעם סולטאנס פאנגענאממען, וואר דער ערסטע שריטט ווער אנגעקסיאן געמאכט. מאן גלייכטע דער סולטאן ווערדע דאגעגען פראטעסטירען אונד אי-נען גראסען לערם דארבער שלאגען — אונד זיע-הע! דער סולטאן האט זיך נוא אונזערער מאנא-כיע גענגאנבער זא פייינגליך אונד זא בייזדעלך געצייגט, אלס עבען אין דיעזען צייטען. דער סול-מאן ריכטעטע ערסט פאר אינגען מאנגען אין אונ-זערן לאנד אין זעהר שמיכעלהאפטעם שרייבען אין וועלכעם ער זיגע אינגעגסטע פייגרשאפט אונד זאגאר זיגע דאנקבארקייט פיר אונזערע מאנארכיע אויסדריקט, דער סולטאן אזט נון זעלבער צור אינ-זיכט געקאמענען, עס זיא פעיל בעססער, דען עסט זיינעם ייכעם, דער אהם געבליעבען, צו פראהלען אונד זיך צו זיכערן, אלס נאך פערלאראנען, אפר-ליפיג נוכט צוריקגעגעבען, גענגדען פראווינצען צו הא-שען. עס וויס, דאס עבען נור דייטשלאנד אונד עס-טערייך-אונגארן פיר דיא פרהאלטונג דעם אהם נאך געבליעבענען ייכעם אייגשטעהען אונד אהם דען בעזוטץ זיינעם רעסטעם גאראנטירן, וועם-האלב ער נון דאזען טראכטעט, עמפאללט אלס פרייגד אין דען פרייגדשאפטס-בונד צוויישען דייטש-לאנד אונד אונזערער מאנארכיע צו טרעטען.

ווענן עס אויך אין דעם בעדלעגער פערטראגע אויסדריקליך הייסט, דאס ווייל באסינען אונד דיא הערצעגאווינא נור אקקופירען, אונד דאס דער סול-טאן נאך אממער דען טיטעל אייגעס אבערהערען אבער דעזע פראווינצען פיהרט, זא זיגד ווייל דענאך אבערצייגט, דאס דיא אבריגען אייראפעאישען מעכטע ביא דיעזער אנגעקסיאן אונס קייגע שווייע-ריגקייטען אין דען וועג לעגען ווערדען.

אונזערע מאנארכיע מיט יא עגדליך מיט דיע-זען אקקופירטען פראווינצען אונס ריינע קאממען, דאמיט אויך דיא דארטיגע בעפאלקערונג עגדליך ווייסט, ווער אייגענטליך אויך הערר אזט! ביא דער לעצטערען אין דער הערצעגאווינא פאר-גענאמ-מענען אסענטירונג וואללטען זיך דיא דארט וואה-נגדען מערבען נוכט אסענטירען לאסען, אונ-דעם דיא זיך דארווייל בעריעפען, דאס יא אייגענטליך דער סולטאן אויך אבער-הערר זייא, דאס זיא אונ-טער דער טירקישען הערשאפט, וויא אללע נוכט טירקען, פאס מילטער-דייגסט בעפייל וואהרען, אונד דאס זיא צווייען אבער-הערען נוכט דייגען לאנגען. דיא אין דער הערצעגאווינא וואללען דא-דער עבענאווינג פאס מילטער-דייגסט עטוואס ווייסטן, וויא דיא אין דאלמאציען, אונד דא מוס אונזערע מאנארכיע עטוואס טהון, אום אויהרער מאכט אין אונזערען צו פערשאפפען.

דיא וואהרהייט גנאנזט, דאבען ווייר אין דיע-זען טירקישען פראווינצען אייגען ווערה שלעכטען בראטען בעקאמען. אויסער אייגען דארטיגען באסיסשען מאהאמעדאנען איזט אונס דיא בעפאלקע-רונג פיינדליך געווענען, דען דארטיגען מאהאמעד-דאנישען אייגאהנען איזט דיא הערשאפט דער מאהאמעדאנען פערהאסט, אונד דיא וואהרען ווערדען מאן איזט דיא ערלאווניס פאס יאבע דער מאהאמע-דען אונד איזט דיא באלדיגע הערשאפט אויהרעס סולטאנס, דיא סערבישען אייגאהנער וויעלע וויי-שען לעבער דען אנשלוס באסיגנס אן סערביען.

אבער דא ווייר שאן דען שרעטט דער אקקו-פאציאן מאכטען, מיססען ווייר אויהן שאן מיט אייג-נער אנגעקסיאן פאללעגדען. דיא שווייעיסטע פראגע ווירד עטצט דיא זיין, וואס נאך פאללע-נאנגענער אנגעקסיאן מיט דען בעדען פראווינצען געשעהען זאלל? וועלכער ריכטפ-הערפפטע אונזערער מאנארכיע דיא נעמליך צוגעשטעלט ווערדען זאל-לען? עס הייסט וואהל, דאס באסיגנס מיט אונגארן ווערהענד דיא הערצעגאווינא מיט דאלמאציען אונד זאמיט מיט עסטערייך פערייניגט ווערדען זאללן, אבער אויך דאלמאציען זאללטען יא אן אונגארן גע-הארען, דא אונגארן אויך דאס קאנינרייך דאלמאא-ציען אייגען בעדעכטעטען אנשפרוך האט! — אדער וויל מאן פיעלליכט אין באסיגנס אין אין דער הערצעגאווינא אייגע נייע מילטער-גרענצע שאפ-פען? באלד ווירד נון דיעזע פראגע אין דער פאר אונזער אינטערפעללאציאן צור שפראכע קאממען; אונד ווייר וואללען דיא אנטווארט אונזערעם מינס-טער-פרעזידענטען אויף דיעזע האכווכטיגע אינ-טערפעללאציאן אבווארטען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (ריא געשיכטע ווירד ערגעבען.) איינע הייטיגע דעפעשע אום ווייען מעלדעט: דיא אונרוהען אין זיד-דאלמאציען זונד ווידער זעהר ערנסט געוואהרדען; ווייר האבען עס הייער מיט אי-נען פאר-מליכען רעוואלוציאן צו טהון, אם 3-טען דיעזעס קאם עס בעריייטס צו אייגער שלאכט צווי-שען אונזערען סאלדאטען אונד דען רעוואלוציאנ-רען אין זיד-דאלמאציען, וואבייא מעהרערע סאל-דאטען געפאללען זונד. עס וואהרדען נון נייע אר-מעע-אבטהיילונגען נאך זיד-דאלמאציען אבגעזענד-דעט. — אויך אום ביא-פעסט ווירד אין גראפעס רעזימענט, וועלכעס מאן „שמעדלינג-רעגימענט הייסט, נאך דאלמאציען אבמארשירען. — אונזער קריעגס-מיניסטעריום האט עגדליך איינגעזעהען, דאס מאן אין זיד-דאלמאציען אונד אין דער הער-צעגאווינא גראפעדע מיליטערישע מאכט-מיטטעל ענטפאלטען מיססע, אום דארט דיא רעוואלוציאן נייערדיגקייטען. אונזערע מיניסטער האבען זיך בעריייטס פאר-געסטערן נאך וויען בעגעבען, אונד געסטערן וואהרדיג אויך אונטער דעם פאר-ווישען אונ-זערעם קאיגס אין גראפער מיניסטער-راثה אב-געראלטען. ביא דעם מיניסטער-راثה וואר אויך אונזער נייער אינטערטיגער מיניסטער גراف קאל-נאקי, וויא אויך אונזער געמיינזאמער קריעגס-מי-ניסטער. ער האנדעלטע זיך דעמנאך אויך אין דיע-זעם מיניסטער-راثה אום מיליטערישע אנגעלעגענהייטען אונד צוגלייך ווענן דער צישטעגנ-דע אין זיד-דאלמאציען.

* (יידען אונד סערבען.) אום עססעג (פלאיאנען) ווירד פאס 4-טען דיעזעס טע-לעגראפירט: אם 1. ווייהנאכטסטאגע דעולט דער דער נייסטליכע-פערטרעטער דעם בישאפס שטראס-מאיער איינע אייפרזיגנדע רעדע געגען יודען אונד סערבען, דערזעלבע זאגטע אונטער אנדערען: „אונ-זער לאנד איזט ליידער פאן יודען אונד סערבען אי-בערשוועמט. אונזערע גערינגע בעפינדען זיך אין דען הענדען דער סערבען, „ערלד לעטצטערע אין עגמיגשאפט מיט דען יודען אונזערע בעפאללערונג אומזונען. דיא סערבען אונד דיא יודען, וועלכע קיין פאטערלאנד האבען, בעריייכערן זיך אויף קאפ-טען דעם ארמען פאללעס. אך וואהרע אויך פאר דעם אומגאנג מיט סערבען אונד יודען, דא בייד פיינדע דעם פאטערלאנדס זונד. אין אנדערען גראפ-סען שטאאטען מאן בעריייטס מיט דער גענג-ליכען אויסבייבונג דער יודען בעגאנגען!" — זא וויט דער נייסטליכע שטעללפערטרעטער דעם בי-שאפס פאן סלאוואנען. ווייר האבען עס הייער אלזא מיט איינעם נייען „שטאמער" צו טהון. דאס בע-דייערליכסטע העבייא איזט, דאס דער בישאף זעלבסט אויסגיבט עבענפאללס פאן יודענהאס ערפיללט איזט, דא זאגטע זיין שטעללפערטרעטער עס נוכט נעוואגט העטטע, מיט אייגער זאלך אויפ-רייצענדען רעדע געגען דיא יודען אויפצוטרעטען! געבסט פיעלער „באזהייט" לייגט אבער אויך אין נוטעם שטיק „וואהרזיגן דארין, וועגן מאן סערבען אונד יודען זא צוואגען „אין אייגען מאפ" צו ווע-פען וזט. דיא סערבען זיגד בעקאנגטליך דיא אדגס-טען יודען-פיינדע. אום יאהרע 1848 האבען דיא סערבען אין זיד-אונגארן אללע יודען אום אידער מטטע פערטרייבען, יא צום טהייל זאגאר אין גרייזע-האפטער וויזע אבגעשלאכטעט. נון קאממט דיעזער באזהאפט-וואהרזיגנגע נייסטליכע אונד בעהאפטעט, דאס סערבען אונד יודען האגד אין האגד געהען,

---

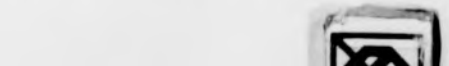

דעם איין קלענער, דער דא בעשטראָפֿנט פֿאַרדערן קאָנגעט, ניכט מעהר פֿאַרהאַנדען. דענאָך פֿאַן „אמטס-וועגן“ איינער שטרענגען אונטערזוכונג צו אונטערציעהען, דא איז אָפֿעניצער זאַלך נראָבע אויסשרייבונגען זיך ניכט ערלייבען דאַרף! דיע-זע ערקלערונג האט אין אללען קרייזען דער הויפֿט-שטאַדט איינען זעהר גינסטיגען איינדרוק הערפֿאָר-גערופֿען. דיא סאָלדאַטען זאָללען גינעהער וויסען, דאס דיא אָבערע מיליטער-בעהאָרדע דיא מיט-האנדלונג איינעס בורגערס דורך איינען אנגעהאָרי-גען דער ארמעע זעלבסט דאנן בעשטראָפֿט, וועגן איין קלאָגער נאר ניכט פֿאַרהאנדען!

* (קינדער-מאָרד אונד זעלבסט-מאָרד איינעס מאיאָרס.) אים קאַרל-שטאַדט ווירד בעריכטעט: דער כאָממאַנדאַנט דער היעזיגען קאַרעטעג-(מיליטער-)שולע, הערר מאיאָר מאַללהיים, רייכט פֿאַרגעסטערן נאכט צוויי זיינער קנאבען איינען טראנק, מיט מאַרפֿאים פֿערמענט, וואָפֿאַן דיעזעלבען שטאַרק בעשייבט יאָרדען. הערוויך ריטצע ער איהנען דיא שלעפֿע אונד טרייפֿעלטע אין דיעזע ריטצע „ציאנקאַלי“. דיא קינדער שטאַרבען אין דיעזער וויזע גאנץ אָהנע שמערץ. זאָבאלד דאס געשעהען וואר, ערהענקטע זיך מאיאָר מאַללהיים אן איינעס שפּיגעל זייער וואָהנונג. דעם מאָרגעס וואורדע ער זאַמטע זיינען ביידען אָהנען פֿאַן דען דרעגסטליטען מאַרט איפֿגעפֿונדען. דיא פֿרוא מאיאָרין וואר ניכט צו הויזע: זיא מוסטע פֿערריזען, אים איהרען אָלטעסטען זאָהן, דער אין דער פֿרעמדע שטודירטע, איין ניי-יאהר הייטצוברינגען. אלס זיא ווידער היימקערטע, וואר איהר מאַנן זאַמטע דען ביידען קנאבען בערייטס מאָרד. נעבעסט דעם הייטגעבראכטען זאָהנע האט דיא אונגלוקליכע מוטטער נור נאָך איינע טאָכטער. דיעזע וואָללטע דורכאוס דען טראנק, דען איהר דער פֿאטער גערייכט, ניכט נעהמען, אונד בליעב אין דיעזער וויזע אם לעבען. דער גרונד דיעזעס מורדער- אונד זעלבסט-מאָרדעס איזט אין טיעפֿעס דונקעל געהוללט.

פֿערלאָזונג

1) דער 1854-ער לאָזע.

בייא דער אם 2. יעגער 1882 פֿאַרגנאָממענען פֿערציג-ציעהונג וואורדען פֿאָלגענדע נומ' געצאָגען: 22 61 281 283 337 392 619 665 763 829 862 952 1127 1140 1170 1232 1288 1301 1578 1681 1930 2020 2043 2075 2111 2128 2301 2456 2672 2764 2837 2841 3004 3015 3271 3455 3472 3500 3501 3632.

2) דער קרעדיט-לאָזע.

בייא דער אם 2. יעגער 1882 פֿאַרגנאָממענען ציעהונג וואורדען פֿאָלגענדע פֿערציג נומ' געצאָגען: 20 179 233 404 422 564 755 1077 1083 1270 1457 1796 2125 2126 2624 2692 2765 3120 4104 אונד 150000 גולדן. איין דיעזען פֿיעל דער הויפֿט-טרעפֿפֿער מיט 30000 גולדן, איין ס' 2624 נו' 39; דער 2-טע טרעפֿפֿער מיט 15000 גולדן, איין ס' 421 נו' 45; אונד דער 3-טע 5000 גולדן, איין ס' 179 נו' 78. פֿערנער געוואָנגען יע 5000 גולדען ס' 1270 נו' 7 אונד ס' 1457 נו' 57; יע 2000 גולדען געוואָנגען ס' 2125 נו' 7; יע 1500 גולדען געוואָנגען ס' 1077 נו' 93 אונד ס' 1083 נו' 84; יע 1000 גולדען געוואָנגען ס' 1077 נו' 8, ס' 1796 נו' 46, ס' 1796 נו' 97 אונד ס' 2692 נו' 54; יע 400 גולדען געוואָנגען ס' 20 נו' 68, ס' 233 נו' 43 אונד 45, ס' 401 נו' 53 אונד 76, ס' 422 נו' 96, ס' 755 נו' 13 17 38 43, ס' 1077 נו' 67, ס' 1270 נו' 38 אונד 50, ס' 1457 נו' 38 אונד 55, ס' 1220 נומ' 28 אונד 50, ס' 1796 נומ' 8 אונד 38, ס' 2125 נו' 14, ס' 2126 נומ' 10 29 אונד 39, ס' 2624 נומ' 10 אונד 25, ס' 2692 נו' 26 אונד 97, ס' 2765 נומ' 48 60 67 78 אונד 79, ס' 3120 נו' 11 35 88 96 אונד ס' 4104 נו' 19 אונד 83.

איין אללע איבריגען פֿערלאָזונען סערין פֿאָללט דער גערינגסטע געווינן פֿאַן יע 200 גולדען.

3) דער ווייעגער-לאָזע.

בייא דער אם 2. יעגער 1882 פֿאַרגנאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פֿאָלגענדע סערין גגאצעגען: 311 1513 1626 1644 1914 2267 2512 2527 2593 2707 2907 2994. פֿאַן דיעזען פֿיעל דער הויפֿט-טרעפֿפֿער מיט 20000 גולדען איין ס' 1644 נו' 77; דער 2-טע טרעפֿפֿער מיט 50000 גולד, איין ס' 2527 נו' 92 — אונד דער 3-טע טרעפֿפֿער מיט 10000 גולד, איין ס' 311 נו' 78; פֿערנער געוואָנגען: יע 1000 גולד, ס' 1626 נו' 81, ס' 1644 נו' 15, ס' 2267 נו' 88, ס' 2512 נו' 81 אונד ס' 2593 נו' 18; ענדלך געוואָנגען יע 400 גולדען ס' 311 נו' 41 אונד 72, ס' 1626 נו' 2 אונד 47, ס' 1644 נו' 87, ס' 1914 נומ' 77, 84 אונד 88, ס' 2593 נו' 62 אונד 71, ס' 2707 נו' 79 אונד ס' 2907 נו' 90.

איין אללען איבריגען פֿערלאָזונען סערין פֿאָללט דער גערינגסטע געווינן פֿאַן יע 130 גולד.

4) טריעסטער-לאָזע.

בייא דער אם 2-טען יעגער פֿאַרגנאָממענען ציעהונג דיעזער לאָזע פֿיעל דער הויפֿטטרעפֿפֿער מיט 1000 גולדען איין נו' 4847; פֿערנער געוואָנגען יע 1000 גולדען נו' 6385 אונד נו' 17632; יע 200 גולדען 8614 12369 15253 18340 אונד 19732.

5) דער קראַקויער-לאָזע.

בייא דער אם 2. יעגער פֿאַרגנאָממענען ציעהונג פֿיעל דער הויפֿטטרעפֿפֿער מיט 25000 גולדען איין נו' 73032; דער 2-טע מיט 2000 גולד, איין נומ' 57169, יע 600 גולד געוואָנגען נו' 32292 37570 54817 60249 אונד 73579.

6) דער דאנו-רעגולירונגס-לאָזע.

בייא דער אם 2. יעגער פֿאַרגנאָממענען ציעהונג, פֿיעל דער הויפֿטטרעפֿפֿער מיט 90000 גולדען איין נו' 74633, דער 2-טע מיט 24000 גולד, איין נו' 46677, דער 3-טע מיט 10000 גולד, איין נומ' 42436, דער 4-טע מיט 5000 גולד, איין נו' 140488 — אונד דער 5-טע טרעפֿפֿער מיט 1000 גולד, איין נו' 36370.

נעשעפֿטסבעריכט.

פֿעסטער פֿרייזע.

געטרייד-געשעפֿט. פֿאַן וויען וואָ נעפֿעלען מעסיג צו מאַרקט געבראכט, דער פֿערקוף, וואָ נומ. 10000 מעצרצ' וואורדען פֿערקויפֿט.

וויצען, פֿרוים- 300 מעצרצ' 80, קילאָ — 13' נולד. — 900 מעצרצ' 77,3 ק' 12.95 גול. 300 מעצרצ' 76,5 קילאָ 12'65 נולד. — 200 מעצ' 75,5 קילאָ 12.60 נולד.— וויים ענבירגער 350 מעצרצ' 75.5 ק' 12'60 נול. 100 מעצרצ. 75,5 ק' 12'40 נולד 600 מעצרצ' 75.5 קילאָ 12.50 נולד. — פֿעסטער-באָרען 100 מעצער-צענטנער 75,2 קילאָ 12,25 נולד. 200 מעצרצ' 74'5 קילאָ 12'35 נולדען (אללעס פֿער דרייא מאָנאַטען).

האַפֿער 7.30—7.50 נולד.

וויינצען פֿער פֿרוים-יאהר 12'38—12,40 נולד.

קוקורוזן באנאַטער פֿער מאי-יוני 1882, 7,23 — 7,25 נולד.

האַפֿער פֿער פֿרוים-יאהר 8'20—8,25 נולד.

וויינער פֿרייזע.

וויינער שלאַכט-פֿיעהמאַרקט. דער אייפֿריעב אויף דעם וויינער שלאַכט-פֿיעהמאַרקט אם 2-טען ד' מ. בעצאָהלט 2235 שטיק, דאַפֿאַן וואָרען: 1170 אונגאַרישע, 381 מאָלנישע אונד 714 דייטשע, דיא פֿייטע שטעללען זיך פֿער 100 ק': אונגאַרישע מאַסט-אָכסען 52 — 63, גול מאָלנישע 52—57,50 גולד, דייטשע 52—61.50 גולדען.

פֿערנאַנטוואָרטליכער רעדאַקטער: מאיר בר"ל רייז.

קאָנקורז.

בייא דער האָכסטען אָרטען בעשטעטיגטען שטאַטס-קוויאָ-נעמענדע צו נאָמאַלדיין זינד פֿאָלגענדע דרייא שטעללען, אונד צוואָר: 1) דיא טיט יעהרליכען 800 גולד' אונד פֿייער וואָהנונג דאָטירטע שטעללע איינעס דיין, דער איך אין מיר איזט; 2) דיא טיט יעהרליכען 600 גולדען פֿייער וואָהנונג אונד איבליכען נעבענגעמאָלמענען דאָטירטע שטעללע איינעס שוחט ובודק וקורא, דער צוגלייך אין בעל תפֿלה אונד משועבד איזט — אונד 3) מיט יעהרליכען 500 גולדען פֿייער וואָהנונג אונד איבליכען נעבענגעמאָלמענען דאָטירטע שטעללע איינעס צווייטען שוחט ובודק וקורא, דער עבענפֿאָללס אין בעל תפֿלה זיין מוס, זאָלאָרט צו בעזעצען. — רעפֿלעקטאַנטען האבען זיך פֿאַן אנערקאָנגט בעזעהרטען ראבבייטשען אויטאָריטעטען בעצוגלייך דעם מיט התיית, בעצוגלייך דער שוחטים מיט קבלות, זאָ ווי אויך מיט צייגנעסען איבער איהר בזהערגעס רעליגיאָן-דזשטרבעס וואָהלפֿעפֿרלאַנגען אונד אויך דיעפֿעלליגען געוהבע ביז י"ט טבת הבעיל (10-טען יעגער 1882) אן דען פֿראָ" פֿרעזעס הערן הערמאַן העלד צו רייכטען.

דער פֿאָרשטאַנד
דער גראָס"אָרדיגער שטאַטס-קוויאָ-נעמענדע.

פֿרוכט- אונד מעהל-פֿרייז-טאַבעללע.

פֿרוכט ווייצען	קוואַלישקע פֿר. הקטאָליטער	פֿער 100 קילאָגראַמם
נאָרדאַמעריק'	74	— —
„ „	75	11.45 11.55
„ „	76	11.60 11.70
„ „	77	11.75 —11,85
„ „	78	11.90—12.—
„ „	79	12.— —12,05
„ „	80	12.05 —12.10
פֿעסטער באָרען ווייצען	—	— — — —
„ „	75	11.95 —12,05
„ „	76	12.10 —12.20
„ „	77	12.25 —12.35
„ „	78	12.40 —12.45
„ „	79	12.45 —12.50
„ „	80	12.55—12.60
וויסענבורגער	—	— — — —
„ „	75	12.15 —12.25
„ „	76	12.30 —12.40
„ „	77	12.45 —12.55
„ „	78	12.60 —12.65
„ „	79	12.65 —12.70
„ „	80	12.75 —12.80
טהיים	75	12.25 —12.35
„ „	76	12.40 —12.50
„ „	77	12.55 —12.65
„ „	78	12.70 —12.75
„ „	79	12.75 —12.80
„ „	80	12.85 —12.90

פֿרוכט		קוואַלישקע פֿר. הקטאָליטער	100 קילאָגראַמם
קאָרן		72	8.80 — 8.50
נעקסטע מאַלץ		62	—.— —.—
נעקסטע פֿיעזעט		62	7.40 — 7.20
האַפֿער		40	7.65 — 7.30
קוקורוזן באנאַטער		75	7.10 — 7.05
אנדערע		73	7.— — 6.95
הייריג			—.— —.—
ווייצען	פֿער פֿרוים-יאהר		12.38
			—.—
			—.—
קוקורוזן			7.23
נעקסטע			—
האַפֿער			8.20
			—.—
			—.—
רעסט			—.—

באַללען-מעהל			
דער באַללען צו 100 קילאָגראַמם	נומער 0		22.40
	„ 1		21.70
	„ 2		21 —
	„ 3		20.40
	„ 4		19.60
	„ 5		18.80
	„ 6		17.80
	„ 7		17 —
	„ 8		15 —
	„ 8½		14.40
שטרוזשום; אלטע מעטאַלע פֿרייסקעס			33.50
„ „ נייע			31 —

גלד-קורז

	קר.	אל.
וויענער-אַשיג	100	
דוקאטען	5	60
עסטערייכישע-אונגאַרישע 8 גולדען נאַלדר		
שטיק (20 פֿראַנקס)	9	42
נאַפּאָלעאָנדאָר	9	42
דייטשע „ (20 מאַרקס)	58	30
מאַרקס-שטיק	11	63
מאַטעריעלגעלד	1	23

לאָזע.

		קר.	אל.
1854-ער	פֿערציגער שטאַאַטס-לאָזע	—	122
1860-ער	„ נאַנצע	—	133
	„ האַלבע	50	135
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען		—	173
	„ 50	—	171
קאָמע קנטשעטינג		—	52
טריעסטער לאָזע		29	75
קראַקויער לאָזע		—	177
קראַקויער לאָזע צו 40 גולדען		—	40
אנדראַאַשעס-פֿאַרבלאָזע		—	116
אינסברוקער לאָזע		—	25
רעגולירונגס לאָזע צו 10 גולדען		—	18
דראַסטער לאָזע „ 20		—	21
אלטער לאָזע „ 40		—	41
מאַלטעזער לאָזע „ 40		—	38
וועלסלאָזע „ 10		—	21
מאַלאָלאָזע „ 40		—	53
שלעזישע לאָזע „ 20		—	24
פֿס.-לאָזע לאָזע „ 40		25	49

קורז-טאַבעללע פֿאַם 3. יעגער.

לאָזע	קר.	אל.
מאַנטלער לאָזע צו 20 גולד'		25 40
פֿרייבורגער לאָזע „ 100		— 127
רעסט „ 50		— 65
וואַלדשטיין-לאָזע „ 20		30 20
ווינר שוטצקרייץ-לאָזע 20		— 38
אונגאַרישע פֿרייבורג-לאָזע צו 100 גולד.		121 25
פֿרייבורג-וואַלד-לאָזע		112 20
ווייגלער-לאָזע		— 131

ווערטה-פֿאַפּיערע

		קר.	אל.
אונגאַרישע נאַליענטע %		119	90
רעסטע צו 4 פֿערצענט		—	90
אונגאַרישע פֿאַפּיער-רענטע		89	75
אונגאַרישע גרונדענטלאַסטונגען		93	25
פֿעסטער באָנאַפּאַרט		—	99
דזשענעראַלישע		—	100
נאַליענטע		—	102
בוקאָווינע		100	50
אונגאַרישע אייזענבאַאַן-אָבליגאַציען		—	124
וויענער-נאָרדבאַאַן-אָבליגאַציאָנען		—	97
פֿאַבריקשיינע דער אונגאַרישען באַנקע-קרעדיט צו 5 אינטאַלט פֿערצענט		—	102
דער אונגאַרישען הייפּאָטעקען באַנק צו 5½ פֿערצענט		102	75
דער אונגאַרישען אָלגעמיינען באַנקע-פֿאַפּיערע צו 5 אינטאַלט פֿערצענט		98	50
דער אָסטבאַן		—	98
דער נאָרדבאַן		167	50

Eigenthümer und verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1882. — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard

קענער דער ייִדישן געשיכטעס איז יענע יודענ-העטצע אונטער דעם טיטעל „פרים-ווינץ" בע-כאנגט, אונד ווי וואָללען דאהער דיעזע געשיכטע דען ווענינען, דאָ זאָ נאָך ניכט קענגען, אין איינ-גען צילען ניעדערשרייבען. — אין דער פראָטעס-טאנטישען פרייען ריכטשטאדט פראנקפורט אם מאין, וואָ דאָ יודען צו אנפאנג דעם 17-טען יאהר-הונדערטס נור אונטער דער הערשאפט דעם מא-ניסטראטעס שטאנדען אונד אונטער פעללען בע-שרענקונגען לעבטען, פערלאנגטען דאָ האנדווער-קער-צונפט דאָ איסטרייבונג דער יודען. — אלס אבער דער מאניסטראט דיעזעם פערלאנגען ניכט נאכקאממען וואָללטע, האטטען דאָ האנדווערקער אונטער אנפיהרונג איינעם לעבענדלטיל-מאכערס, נאמענס וויינצען פעטטמילך, אם 22-טען אינוסט דעם יאהרעס 1614, דאָ יודענגאססע אובערפאללען אונד געפלינדערט. דיעזער אנפיהרער וויינצען פעטטמילך האט זיך זעלבער דען נאמען „דער נייע המן" גענעבען. צוישען דען יודען, וועלכע זיך אין „דער" נאססע אבגעשפערט אונד בעוואפפנעט האטטען, אונד צוישען דען יודלערן פלינדערען, קאם עס צו איינעם זעהר העפטיגען קאמפפע, וואָ בעלבעם עס איך ביידען זייטען פעלע טאָדטע אונד פערוואונדעטע גאב. אבער צוגעטצט מוסטען דאָ יודען דענאָך פאָר דער אובערמאכט אהרער גענ-גער צוריקווייכען. וויינצען פעטטמילך דראנג מיט זייגען געזעללען אין דאָ יודען-גאססע, וואָ אללעס געפלינדערט אונד גערייכט אונד פעלע יידישע ספרים פערבראנגט וואָרדען. מיט דיעזער פלינדע-רונג נאָך ניכט צופרידען, פערלאנגטע דאס גענזע-דעל דאָ זאָפארטיגע פערטייבונג דער יודען. 1380 יודען מוסטען אם 22-טען אינוסט דאָ שטאדט פראנקפורט אם מאין פערלאסען; ערסט נאָך 18 מאנאטען לאנגטען דאָ יודען וויעדער צוריקקעה-רען. עס וואר אם 29-טען טאג דעם מאנאטס „אדר", אלס דער הייפט-רעדעלספירער וויינצען פעטט-מילך מיט פעלדען אויפגעלעגן אפפענטליך, וואָ אינסט המן הרשע, אויפגעהענגט וואָרדען. צום אנ-דענקען אן „ב' אדר" עגעם יאהרעס, אן וועלכעם דער „נייע המן" אויפגעהענגט וואָרדע אונד דאָ יודען וויעדער אין פראנקפורט אן מאין איינצעהען דורפטען, פייערן נאָך עטצט דאָ יודען אין פראנק-פורט אם מאין יעגען טאג אלס אין פעסט אונטער דעם טיטעל „פרים-ווינץ", וואָ וויינצען פעטטמילך אן יענעם טאגע אויפגעהענגט וואָרדע! — דאָ אָאר-גענגע אין פראנקפורט אם מאין וועדערהאלטען זיך אָך אין וואָרמס, אין וועלכער שטאדט דאמאלס דאָ צוייט-גראססע יידישע געמייגדע דייטשלאנדס וואר. אם 29-טען אפריל 1615 פערטייבט דאס גע-זינדעל דאָ יודען אויס וואָרמס; עס פלינדערטע אָה-

רע דייזער, פערבראנגטע דאָ ספרי תורה אונד פער-וויסטעטע זעלבסט דאס בית הכברות. אונטער דען פערטרייבענען בעפאנד זיך דער וואָרמסער ראב-בינער, ר' שמואל באכראך, דער גראפפאטער פאָן ר' יאיר חיים באכראך, דער דאס ספר „תשובות חת יאיר" געשריעבען. דאָ פערטרייבענען יודען אויס וואָרמס פאנדען אן דעם קורפירסטען פרייע-ריך איינען בעשטצער אונד קערטען אונטער בע-גלייטונג דער קאזעלליכען סאלדאטען אם 9-טען יענגער 1617 נאָך וואָרמס צוריק.

* (איין אדוואָקאט, דער צום פערברעכען אנגאָטה.) אים וויינ-ווייד פאָם 5-טען דיעזעם בעריכטעט: איין דייזע-גער קייסמאנן גערעטה אין קאָנקורז. דער אדוואָ-קאט דר' זינגער ערטהיילטע נון דער פרייא דעם קיסמאנגעם דען ראטה, דאס זיא פאָר גערכט בע-הייפטע, אין דער וואאהרע אוהר איינען געלד אים בעטראגע פאָן 10000 גילדען שטעקען צו האבען, וועסהאלב זיא פאָר אללעס אן דיא ריקערשטאט-טונג אהרעס געלדעס בייטעט. עס איזט נאטור-ליך, דאס הערזוך דיא ווירקליכען גלייביגער פע-קיריטט וואָרדען ווערען. בייס פערהאָרע געשטאנד עראָר דיא פרייא, דאס אוהרע פאָרדערונג אויף אינאהרהייט בעריוהיגע אונד דאס זיא נור פאָן אוה-רעם אדוואָקאטען דר' זינגער צו דיעזער בעטרייג-רישען פאָרדערונג פערלאנגט וואָרדען. נון זאָלל-טע איך דר' זינגער פערהאפטעט ווערדען. אלס זונגער דעפאָן ערפוהר, לעערטע ער זיינע איינע-גע קאסטע אונד ערגייפ מיט אלל זיינעם באאר-פערמאגען דיא פלוכט. — דר' זינגער האט 5 אינ-מונדיג קינדער. —

* (דער וואר-פאלאטאער מאר-דער האמסטער.) אים וועפפרים וויד פאָם 3-טען דיעזעם בעריכטעט: דאס אינטערזוכונגס-גערכט אר-בייטעט נאָך אממער מיט גראָסטער אנ-שטרענגונג, אם פאָן האָסטער אין גשטענדיגם דיגער שלוס הערזוכטבריגנגן. אללעם פערגעבלך. האָסטער בענוممט זיך פעלמהר קעגן אונד שטאָלץ, אלס ווידדע ער דעסטען זיכער זיין, דאס אדם ניכטס געשעהען קאנגע, וועגן לייטע אדען בעזוכען קאָס-מען. זאָ בלוקט ער אויף דיעזעלבען מיט איינעם גערגנשטצענדען לעכעלן הערזאָ. ער וועגט זיך זעלבסט נעמליך אלס איינע „בערהמטהייט" אָ, דען אללע ווערט נור בעזוואנדרענד אנבליקען קאנען. דער נייסטליכע באָס אללעם מאָגליכע אויף, אם אדען „ציר בייטעט" דיגער פערבריכען צו פערגאָ-לאסען. וואָפור ער אדם דיא „הממלשע פער-געבונג" צוזיכערטע. דער פערשטעע האָסטער ערוויידערטע ערָאָך מיט טראָטציגם שפאָטטע: „וואָהל, עהרווירדען! זיא פערזיכערן מיך איינער „הממלישען פערגעבונג" מיינער זינדען! דאס איזט לייכט. פערזיכערן זיא מיך לייכטער איינער „איר-דישען פערגעבונג", דאס איך ניכט אויפגעקניפפט ווערדע! דאס ווערע איך ווואָרט. איך זאגע איהנען, עהרווירדיגער הערר, דאס מיך דער גאנצע הממעל ווענג קיממערט, ווענן מיר דיא הענקער הער אונ-טען דען האלז זאָ צושניר־ען. דאס איך ניכט מעהר אטהמען קאנן; דיא הענקער צוגעהן געוואָהנליך דען ארמען פערבריכער אין דיא האָהע, צוווס נור דאמיט ער „דעם הממעל" נעהער זיא! איך דאנ-קע הייפר! לאססען זיא מיך אין רוהיג!" — דער נייסטליכע ענגפפרינגע זיך אינוולליג אים דער קערקער-צעללע דעם האָרט-געוואָטענען זינדערס, דער זאָ אנפפרישעמט וואָר. דיא גאנצע „הממלישע פערגעבונג" אים לעכעלליכע צו צייגען. — מאנס דאָרוף וואָרדע דיא געלייבטע דעם האָסטער צו אהם אין דיא קערקער-צעללע געשיקט, דאמיט דייזע זייגע געשטיפטע הערייאָלאָגע. אבער דיע-זער זאגטע האָסטער גאנץ טראָקען: „נון זעהע איך, דאס דער אונטערזוכונגס-ריכטער זייגע זאכע רעכט אינגעשיקט מאכט. ער גלייבטע, מיט דייגער הילפע מיר איהנען אין געשטענדנים הערייאָלאָגען צו קאנגען. אבער ווער ווערדע דענן זייגער געלייבטען אין פערבריכען אינגעשטעהען, דאמיט איך דיע-זע איהן פערלאסע? ווענן מאן שאָן פאָן דער גאנ-צען וועלט פערפאָלגט אונד פערדאממט איזט, זאָ בלייבט איינעס נאָך אממער דער לעטצטע טראָסט, וועגנגסטענס פאָן זייגער הערצענס-געלייבטען אלס „אנשולדיג" געהאלטען צו ווערדען. גלקליכערוויזע בין איך פערזיכערט אנשולדיג. אללין ווערע איך איך דער גאָטטע פערבריכער, דיר ווערדע איך דיעס גיעמאלס אינגעשטעהען?" — האָסטער וואָרדע אינדעם אינוולליג, דאס מאן אהם אממער אנדע-רע לייטע איך דען האלז שיקט, דיא אהן אים-פאָרטען זאללטען. אין דער נאכט פאָם 2-טען אויף דען 3-טען דיעזעם מאכטע ער אין זייגער קערקער-צעללע אויף פרייבטליכעס געפאָלטע. אלס וואָללטע ער אללעס צוזאממענשלאגען. דער קער-קער-מייסטער אייליגע הערבאָ, דעם האָסטער אין שייבאָרער צערקרייטשונג צייטיגע: „האלטן זיא זאָ-גליך דען ششאָפ-אנאָלט הערבאָ, דאמיט איך אהם אין געשטענדנים מיינעם פערבריכענס אב-לייגע; אבער שנעלל! שנעלל! איך מיס מיין הערין ערלייכטערן!" — דער ششאָפ-אנאָלט וואָרדע אין מטשטרנאכט אים טיעפעס שלאָפ אויפגערטטעלט: ער אילטע אין דיא קערקער-צעללע, אים הערר פאָן האָסטער דאס געשטענדנים זייגעס פערבריכענס ענטגעגנצוגעהמען. אלס ער יעראָך דיא צעללע בעטראָט, ריעף אהם האָסטער בעזוייטע דעסטען האָסט דיא הערר דען שלייסעל דער גאר-טען-טהיר!"

„ווי נעהען יאָאָר אין דען גאָרטען, פעללייכט פערדען ווייר דיא דאָרט נאָך!" אנטפר דער וועטטער!

דיא ביידען שקלאוויען בענאבען זיך אונגעזאָהר צור זעלבען צייט אין דען גאָרטען, אלס העלענע פאָן דעם קעל-לער העריסקאָם, אים זיך צור גאָרטען-טהיר צו בענעבען.

— העלענע ריכטע דענן אויך אונטערהעדרע דיא גאָר-טען-טהיר — אבער אָך! זיא פאָנד דיעזעלבע פערשלאָס-סען. ווי אללע קענגען דען איינדרוק דעם שטערבעס, דער אונגעוויסהייט, דער פרייכט, דען דיא פלאטטליכע עגטטיי-שונג דעם נעפהלעס פערלאסס. וועלכע וואָרטע פער-מאגען, דיא פערצווייפלונג דער ארמען בלינדען אין דיעזעם אינגעוויסליכע דעם שרעקגנס צו בעשרייבען! אהרע צוש-טערדען הענדע בעטאסטעטען אונד בעפהלטען אומטער פאָן נייטם דיא גאָרטען-טהיר, אבער פערגעבענס. אונ-ווילליכעס מערדען! אומאָנגסט האָסט דיא יעטצט דייגען עדלען מוטה אונד דייגע ליעבע אנגעווענדט דעם, אום דעם יע-נער צו עגטפלוהען. דיא קאָמטט דאָך אין דיא גוואלט זייגער הענדע! — נור אייגנע שרייסטע הינטער אהר שאָגט-דען דיא ביידען שקלאוויען אונד לאָגטען אבער אהרע אנשטרענגונגען — ערלייך ריעף אהר דער וועטטער צו: „אָ! דיא שטעצבוגגע צוגבערין! דייגע צוגבערייא דייגט דאָך ניכט זאָ וויים, דייעזעס שלאָס צו אָפפנען!"

מיט אייגנס שרעקגנסוויא שטרעצטע דאס בלינדע מערדען צוגאָאטטען; דיא וואר אייגנע אָהגנאָאגס נאָהע; דיא שקלאוויען עגגטפפען דיא אונד טרעטען דיא אין אהר צוש-טער צוריק, דער נעדאנקע, דאס מיט אהרער אבערמאלגען בעזוייטע דעסטען האָסט דיא הערר דען שלייסעל דער גאר-טען-טהיר!

„ווי נעהען יאָאָר אין דען גאָרטען, פעללייכט פערדען ווייר דיא דאָרט נאָך!" אנטפר דער וועטטער!

דיא ביידען שקלאוויען בענאבען זיך אונגעזאָהר צור זעלבען צייט אין דען גאָרטען, אלס העלענע פאָן דעם קעל-לער העריסקאָם, אים זיך צור גאָרטען-טהיר צו בענעבען.

— העלענע ריכטע דענן אויך אונטערהעדרע דיא גאָר-טען-טהיר — אבער אָך! זיא פאָנד דיעזעלבע פערשלאָס-סען. ווי אללע קענגען דען איינדרוק דעם שטערבעס, דער אונגעוויסהייט, דער פרייכט, דען דיא פלאטטליכע עגטטיי-שונג דעם נעפהלעס פערלאסס. וועלכע וואָרטע פער-מאגען, דיא פערצווייפלונג דער ארמען בלינדען אין דיעזעם אינגעוויסליכע דעם שרעקגנס צו בעשרייבען! אהרע צוש-טערדען הענדע בעטאסטעטען אונד בעפהלטען אומטער פאָן נייטם דיא גאָרטען-טהיר, אבער פערגעבענס. אונ-ווילליכעס מערדען! אומאָנגסט האָסט דיא יעטצט דייגען עדלען מוטה אונד דייגע ליעבע אנגעווענדט דעם, אום דעם יע-נער צו עגטפלוהען. דיא קאָמטט דאָך אין דיא גוואלט זייגער הענדע! — נור אייגנע שרייסטע הינטער אהר שאָגט-דען דיא ביידען שקלאוויען אונד לאָגטען אבער אהרע אנשטרענגונגען — ערלייך ריעף אהר דער וועטטער צו: „אָ! דיא שטעצבוגגע צוגבערין! דייגע צוגבערייא דייגט דאָך ניכט זאָ וויים, דייעזעס שלאָס צו אָפפנען!"

מיט אייגנס שרעקגנסוויא שטרעצטע דאס בלינדע מערדען צוגאָאטטען; דיא וואר אייגנע אָהגנאָאגס נאָהע; דיא שקלאוויען עגגטפפען דיא אונד טרעטען דיא אין אהר צוש-טער צוריק, דער נעדאנקע, דאס מיט אהרער אבערמאלגען בעזוייטע דעסטען האָסט דיא הערר דען שלייסעל דער גאר-טען-טהיר!

„ווי נעהען יאָאָר אין דען גאָרטען, פעללייכט פערדען ווייר דיא דאָרט נאָך!" אנטפר דער וועטטער!

דיא ביידען שקלאוויען בענאבען זיך אונגעזאָהר צור זעלבען צייט אין דען גאָרטען, אלס העלענע פאָן דעם קעל-לער העריסקאָם, אים זיך צור גאָרטען-טהיר צו בענעבען.

— העלענע ריכטע דענן אויך אונטערהעדרע דיא גאָר-טען-טהיר — אבער אָך! זיא פאָנד דיעזעלבע פערשלאָס-סען. ווי אללע קענגען דען איינדרוק דעם שטערבעס, דער אונגעוויסהייט, דער פרייכט, דען דיא פלאטטליכע עגטטיי-שונג דעם נעפהלעס פערלאסס. וועלכע וואָרטע פער-מאגען, דיא פערצווייפלונג דער ארמען בלינדען אין דיעזעם אינגעוויסליכע דעם שרעקגנס צו בעשרייבען! אהרע צוש-טערדען הענדע בעטאסטעטען אונד בעפהלטען אומטער פאָן נייטם דיא גאָרטען-טהיר, אבער פערגעבענס. אונ-ווילליכעס מערדען! אומאָנגסט האָסט דיא יעטצט דייגען עדלען מוטה אונד דייגע ליעבע אנגעווענדט דעם, אום דעם יע-נער צו עגטפלוהען. דיא קאָמטט דאָך אין דיא גוואלט זייגער הענדע! — נור אייגנע שרייסטע הינטער אהר שאָגט-דען דיא ביידען שקלאוויען אונד לאָגטען אבער אהרע אנשטרענגונגען — ערלייך ריעף אהר דער וועטטער צו: „אָ! דיא שטעצבוגגע צוגבערין! דייגע צוגבערייא דייגט דאָך ניכט זאָ וויים, דייעזעס שלאָס צו אָפפנען!"

מיט אייגנס שרעקגנסוויא שטרעצטע דאס בלינדע מערדען צוגאָאטטען; דיא וואר אייגנע אָהגנאָאגס נאָהע; דיא שקלאוויען עגגטפפען דיא אונד טרעטען דיא אין אהר צוש-טער צוריק, דער נעדאנקע, דאס מיט אהרער אבערמאלגען

(אַשטעטצונג פאָלגט.)

אום דאס פאלק אויסצוזוגען. עס איז ווירקליך צוויפעלהאפט, אב דיעזער גיסטליכער פיר זיינע באזהייט דען „קערכער", אדער פיר זיינען וואהנזינן עדער דאס „אירענהייז" פערדיענט. אללענפאלס זאללטע מאן זאלכער מענש ווייטער קיין גיסטליכען-אמט בעקלידען דירפען;

* (איבער דיא ערא״ינגיסס ע אין וואר שוי א) באאכטע דאס פארגעסטרינגע אבענדבלאטט דעם „פעסטער ללאד" פאלגענדע בעשפרעכונג: עס איז בעקאנגט, דאס פאן זייטע דער גיהילפסטען אויד אין וארשיא וויעדער-האלטע פערזוכע געמאכט וואורדען, איינע זוכע פערפאלגונג הערויפציבעשיאדען. דיעזע פערזוכע וארען אבער יעדעסמאל מיסלונגען. אם פאראבענד דע דער וויינאכטען דארטע מאן שאן אללערליא זאגערייען איבער איינע בעפארשטעהענדע זוכע-העטצע — אונד נון קאם דאס גראפיל קרבען-אונגלוק, וועלכעס מיטהווילליג הערפאגרופען אונד צור זוכע-העטצע אויסגענוטצט וואורדע. דאס דיעזעס אונגלוק מיטהווילליג הערפאגרופען וואורדע, בעווייזט דיא טהאטזאכע, דאס צו גלייכער צייט דיא אינוהען אן זאלכען שטאדט-טהיילען אויסבראבען, וואו מאן פאן איינעס קרבען-אונגלוק נאך נאר נכטס וויסען קאנטע. דער אויסגעשפרענגטע רוף, דאס יידישע מאשען-דיעבע דאס קרבען-אונגלוק פערזוכטען דען רעדעלס-פיהרערן אלס אויסערדע צור אויספלונדערונג דער יודען. צום בעזייטיג, דאס אללעס שאן פיהרט, איזט פאר דעם קרבען-אונגלוקע, אונטער דען פלונדערערן בעריישט אבגעמאכט וואר, דענט דאס צור צייט דעם קרבען-אונגלוקעס איבעראלל נעדאכטע פפיגען דער פלונדערער, וואמיט זיך דיעזעלבען נעגענדיגט פאם צים-פונקטע דעם אנגריפפס צום לאזגעדען נעגען דיא יודען פערשטענדיגטען. אז דען פלונדערונגען בעטהיליגטען זיך דייערליא פאלקס-קלאססען: פאר אללעס דיא אונבעקאנטען פיהרער, וועלכען מעהר אן דעם לערם, אן דעם אויפרוהר געלעגען וואר, אלס אן דער פלונדערונג; דאנן וואר עס דיא דיעבע אונד זאנסטיגע פערבעכער, אונד אהנען האבען זיך ערגליך דיא נאמענס, יונגען אונד שוסטער-ביבען אנגעשלאססען. — אין וארשיא, וואו איבערהייפט אין גאנץ רוסיש-פאלען, זינד דיא גבילדעטען קאטהאלישען מיט דען גבילדעטען יודען בעפיינדעט, אבער אין דען אונטערסטען ראהען פאלקס-קלאססען הערשט אין האסס צווישען יודען אונד ניכט-יודען. עבען וועהרענד דער פיערטאגע, אלס זיך דיא גבילדעטען קאטהאליקען דער פיערטאגס-רוהע הינגאבען, קאנטע דאס ראהע גווינדעל הערפאר-ברעכען, דיא רוסישען בעראהדען האבען גווייססערמאסען אינגע שארעגן-פיריד עמפפענען, דאס אין וארשיא שאן עבען זאלך ראהע יודען-פלונדערער עקסיסטירען וויא אין זיד-רוסלאנד. פיעלע רוסישע אפפיציערע, אונד גענראלע, זאהען דער פלונדערונג רוהיג צו, וועהרענד וויעדער פאלנישע אפפיציערע אונד גענראלע זיך זעהר בעמיהען, דיא רוהע ווידער הערצוצשטעלען. דער שטאאטס-אנוואלט פאלען ליעס זאפארט אין אללען צייטונגען ערקלערען, דאס דיא בעדריינונג, אלס העטטען יודען אין דער קרבע דען פאלשען פיער-לערם פערארזאכט, פאללשטענדיג אונוואהר איזט. יא, אין פאלנישער גענעראל איילטע פאן איינעס פאלקס-הייפען צום אנדערן אונד ריעף איבעראלל מיט לויטער שטימע: „עס איזט איינע ליגע. דאס אין יודישער מאשען-דיעבע דען פיער-לערם אין דער קרבע הערפאגרופען!" — זייט דעם ערסטען יענער הערדשט נון אין וארשיא פאללקאממענע רוהע. — דער גיעסטע בעריכט דער „נייען פרייען פרעסס" לויטעט: אויך דאס פאלק אין וארשיא איזט נון צור איבערצייגונג געלאנגט, דאס דיא מאשען-דיעבע, וועלכע מאן נאך דעם וארשיער קרבען-אונגלוק ערווישט, קיינע יודען, זאנדערן בערסטען וואהרען. — דיא גבילדעטען קאטהאלישען פאלען אונד איהרע גייסטליכען האבען זיך ווהרענד דער אנרוהען זעהר יודען-פיינדליכ בעגאממען. פיעלע דיעזער גבילדעטען קאטהאלישען פאלען האבען גלייך נאך איסבריך דעס קריאללס פיעלע יודען בייא זיך איפגענאמען אונד דערען האס אונד גיט בייא זיך פערוואהרט. עטצט, דא וועדער אללעס רוהיג איזט, שפעדען דיא קאטהאליקען זעהר פיעל גאלד אונד טהען, וואס אין אהרען קרעפטען שטעהט, פיר דיא אינטערשטיצונג דער גבילדעטען יודען. — וויא עס זיך גון פערנער הערוס-שטעללט, האבען אויך פיעלע פאן דער רוסישען פאליציא מיטגעריבט אונד מיטגעפלנדערט. אין יודע, וועלכער בעריכט וואורדע, האט זיך דיא עריליכונג עריוירקט, אם הייטע דער פאליציא-מיישע הייס-הורכזוכונגען אונד נאכפארשונגען אבהאלטען צו דירפען, אונד זיעהע: — דיא וואכטער וארען דיא יודע! — ער פאנד זייגע זעממטליך גערייטטען גגגעגנשטענדע בייא דען פאליציסטען. — דער גאליציש „לאנדעס-אויסשוס" האט אים לאנדעס-מיטגלען 200 גולדען דען גבילדעטען וארשיער יודען גווענדעט. דיא בעראהדען האבען יעטצט אין וארשיא דיא שטרענגסטען מאסרעגלען גטראפפען, בעיהפפנגעט לאזאקען הורכשטייפען דיא נאכסען, דאס אנזאממלען פאן מעהרערען מענשען אין דען שטראסען וואורדע בייא גראסער שטראפע פערבאטען. — דאס גנסטיגע אבענד-בלאטט דעם „פעסטער ללאד" מעלדעט: עס איזט צו אנערקענען רוסיש-שען פרייהייט דען „קערכער", אדער פיר זיינע בזאהנזיגן עדער דאס „אירענהייז" פערארזוגט. אללענפאלס זאללטע מאנש ווייטער קיין גיסטליכען-אמט בעקלידען דירפען;

* (איבער דיא ערא״ינגיסס ע אין וואר שוי א) באאכטע דאס פארגעסטרינגע אבענדבלאטט דעם „פעסטער ללאד" פאלגענדע בעשפרעכונג: עס איזט בעקאנגט, דאס פאן זייטע דער גיהילפסטען אויד אין וארשיא וויעדער-האלטע פערזוכע געמאכט וואורדען, איינע זוכע פערפאלגונג הערויפציבעשיאדען. דיעזע פערזוכע וארען אבער יעדעסמאל מיסלונגען. אם פאראבענד דע דער וויינאכטען דארטע מאן שאן אללערליא זאגערייען איבער איינע בעפארשטעהענדע זוכע-העטצע — אונד נון קאם דאס גראפיל קרבען-אונגלוק, וועלכעס מיטהווילליג הערפאגרופען אונד צור זוכע-העטצע איסגענוטצט וואורדע. דאס דיעזעס אונגלוק מיטהווילליג הערפאגרופען וואורדע, בעווייזט דיא טהאטזאכע, דאס צו גלייכער צייט דיא אינוהען אן זאלכען שטאדט-טהיילען אויסבראבען, וואו מאן פאן איינעס קרבען-אונגלוקע נאך נאכטס וויסען קאנטע. דער אויסגעשפרענגטע רוף, דאס יידישע מאשען-דיעבע דאס קרבען-אונגלוק פערזוכטען דען פלונדערערן בעריישט אבגעמאכט וואר, דענט דאס צור צייט דעם קרבען-אונגלוקעס איבעראלל נעדאכטע פפיגען דער פלונדערער, וואמיט זיך דיעזעלבען נעגענדיגטען פאם צים-פונקטע דעם אנגריפפס צום לאזגעדען נעגען דיא יודען פערשטענדיגטען. אז דען פלונדערונגען בעטהיליגטען זיך דייערליא פאלקס-קלאססען: פאר אללעס דיא אונבעקאנטען פיהרער, וועלכען מעהר אן דעם לערם, אן דעם אויפרוהר געלעגען וואר, אלס אן דער פלונדערונג; דאנן וואר עס דיא דיעבע אונד זאנסטיגע פערבעכער, אונד אהנען האבען זיך ערגליך דיא נאמענס, יונגען אונד שוסטער-ביבען אנגעשלאססען. — אין וארשיא, וואו איבערהייפט אין גאנץ רוסישפאלען, זינד דיא גבילדעטען קאטהאלישען פאלען מיט דען גבילדעטען יודען בעפיינדעט, אבער אין דען אונטערסטען ראהען פאלקס-קלאססען הערשט אין האסס צווישען יודען אונד ניכט-יודען. עבען וועהרענד דער פיערטאגע, אלס זיך דיא גבילדעטען קאטהאליקען דער פיערטאגס-רוהע הינגאבען, קאנטע דאס ראהע גווינדעל הערפאר-ברעכען. דיא

פאלליעטאן.

אויס איינער אינטערנאנגענען וועלט.

(62-טע פארשטעטונג.)

„דיא דינגע! (שריי דאיס אויף) דיין וויב זאלל איך וועדען! נאך איזט דאס בלוט מיינעס ברודערס אדער ראכע, ווער ערמארדעט איהן? אָ, ווען איך דיך הייראטע, דאנן גלייבע איך עס עכטס, דן מארדער מיינעס ברודערס מיט מיינער ליעבע צו בעשענקען."

„דאיס! דאיס! (שריי אלעקסאנדער ליידען, שאפטליך) ווערך שרעקליכער פערדאכט! דוא האסט יעטצט דאס אייגענע מיטטעל, דאס לעבען דיינעס בריישנאמס צו רעטטען, וויזיג עס נכט צוריק; פערשפריך מיר מיין וויב צו ווערדען, אונד איך פערשפרעכע דיר דיינע רעטטונג!"

„הערא מיך אן! (אנטע דאיס מיט פעסטע אונד פייערליכעם טאָן) ווען דרוזזוס דורך דיך נערטטעטע וויירד, זאָ פערשפראך איך דיר וואהל, איהן נע צו הייראטען, אבער איך ווערדע אויך נע מיינע אבגיריגונג נעגען דיך אז-בערוינדען קאנען. מיין הערען זאגט עס מיר, דאס דוא אייגער דער באמעטטען מענשען דיעזער וועלט בזיט, אונד דאס דאס גאנצע אונגליק פאן דיר אללין הערריהרט! - ווען דרוזזוס שטירבט, זאָ שפערבע איך מיט! דוא קאנטסט מיר וואהל מעסטער אונד נייס עגטצעהען; דוא קאנטסט מיך אייגטערען אונד אין קנעכטען שלאגען; אבער איך ווערדע אינמער מיטטעל פינדען, אים מיך דיר צו עגטצע-רען, עס עקסטערנען שאן פיעלע פייגען, וועלכע דען שאד דער שאנד פאר-גנצאנגען, אונד איך ווילל אויך אייגע דיע-יגר טוגענדהאפטען פיגען זיין!"

„מיטהונגס אונד מאפפיגע וויינ; (זאגטע אלעק-דער מיט אייגטטיגלנדעס טאָגע) דוא בזיט אין דער טהאט ווירדע, דוא מיינגע צו ווערדען. פיגעסט דוא מיינגען נייסס נכט עבענא קיהן אונד מאפפיגע, וויא דען דיינגע? זיהסט דוא נכט, ווייר זינד נעבאָרען, אום פערגעטען צו ווערדען; אים דייעער ערבערליכען, דוממען אונד שוואכען וועלט אייגען נייגן נייסס אייגטטיגען; — אבער זאָ וויא דוא קיהן עגטשלאפפען בזיט, מיינען בעיזער בגנגען אים דייגע ליעבע צו טראפפען, זאָ בין איך מיטהיג עגטשלאפפען, דייגען דראהגונגען אייגעס יומפלאיגען ולבפפ-מאָרדעס צו טראפפען. דאיס! ווייר פערלאפפען דייעס לאנד, אום אנדערסוואו אייגן נייעס דייך צו גייגדען."

„דוא בזיט פאן יגגען; (ריף דאיס) דייעע האָ-טראבענדע שפראכע ווערע אייגגעס יגגען מאגגע נאך צו פערצייהען; אבער דייעעס אלטער פאפפס וויא נכט מעהר! לאס דאס, אלעקסאנדער! מאכע לייבער דאס געשעהענע ווייעדער גוט! פערוואנדלע דיך דאס אין אכטונג, דיא האכע אין דאנקבארקייט! רעפפע אייגגעס מאגגע דאס לעבען, דען דוא אלס גגבענגוהלע נכט מעהר צו פערטגען האפפ! ווען אין אלס שוואכעס ווייב מוטה אונד ראפפ בגעוט-ציג, דעס גגליגבפען מייגגעס הערצגגס צו עגטזאגען, אים וויא פיעלטער קאגגגסגסס דוא, אלס מאגגן פאן שאפרקעס גייסטע, דייגס מהגן!"

„„גגגגגן דאיס! (זאגטע אלעקסאנדער) איך ווערדע פיר דרוזזוס מהגן, וואס אין מייגער מאכט שטעהט, אבער מאר-לע מיך נכט, ווען איך מייגגן צוזעק נכט ערייכע! איך פערלאפפע דיך גון, שלאפפ רוהיג, אונד איך ווייגגע, דיך מאָרגגן אין אנדערער שטימגגג צו פגגרגן!""

אלעקסאנדער עגטפערגטע זיך שנעלל, אהגע איגגע אגגטוואָרט צו ערוואהגגן; דאס הערין דייעס הארגגגאָפ-טגגגגן זגגרגגס פיהלטע דגגגאָך עטוואס מיטלייד, אבער זערכסט דאס מיטלייד קאם צו שפעט. העטטע דאיס איהם יעטצט אויך פערשפראכען, זיין ווייב צו ווערדען, זאָ כאָגגג-טע ער, דאָ ער זיין צייגגגס פאָר דען ריכטערן בערייטס אב-גגלעגגט, דא ער מיינגע אים גגהייגגגלן דאס פאלק גגגגגן דען דרוזזוס אויפוויעגגלן ליעס, דייגגן נכט מעהר רעטטען, אבער ער פערטייטיגט אויך זיינע אייגגגע מהאטקראפט אונד ער הגפפגגט, מיט דער צייט איבער דיא אבגייגגגג דער דאָ-ריס צו זיגגגגן. —

אלס ער צוריק אויף זיין צימגגר קאם, ערוגגגערגטע ער זיך אויך דער בלינדען העלגגגע אונד דאכטע דאריבער נאך, וויא גגפפערליך עס אויהס זיין קאגגגגן, ווגגגן העלגגגע מיט דאָיס גגוואהגגגגקאגגגגן אונד דייגגער אללעס ערגגגג